

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นรากเหง้าของการพัฒนามนุษย์ สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งเป็นโครงสร้างหลักของการพัฒนาประเทศ เพื่อให้มนุษย์กับสังคมได้รับการพัฒนาไปสู่คุณภาพความเป็นปึกแผ่น การศึกษาต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนทั้งนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กระบวนการบริหารจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ตอบสนองความต้องการของบุคคลและสังคมในยุคโลกไร้พรมแดน (อำรุง จันทวานิช, 2542 : 5)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิทางด้านการศึกษา การกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในมาตรา 43 ระบุว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน และมาตรา 81 ระบุว่า รัฐต้องจัดการศึกษา อบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้า วิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปและวัฒนธรรมของชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 16)

ประกอบกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาการศึกษา ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน ในเรื่องการเร่งขยายและยกระดับความรู้พื้นฐานของประชาชนทั้งหมด มุ่งให้ประชาชนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวาง มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ปฏิรูประบบการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ

ปฏิรูปการผลิตและการพัฒนาครูให้มีศักยภาพ เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้และอบรมสั่งสอน ให้ผู้เรียนมีคุณภาพ เร่งผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลางและสูง มุ่งสร้างศักยภาพของประเทศในการพึ่งตนเอง สร้างความก้าวหน้าและมั่นคงของเศรษฐกิจไทยในประชาคมโลกบนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย ปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษา โดยมุ่งปรับเปลี่ยนแนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการของรัฐใหม่ เพื่อให้การจัดการศึกษามีอิสระและเสรีมากขึ้น ปรับเปลี่ยนการตัดสินใจจากส่วนกลางเพียงฝ่ายเดียว มาเป็นการตัดสินใจในพื้นที่ทุกส่วนของสังคม ตั้งแต่ประชาชน ครอบครัว ชุมชน สถาบันทางสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน ธุรกิจเอกชน องค์กรภาครัฐให้มีส่วนร่วมและรับผิดชอบการจัดการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ (สนั่น มีสัจธรรม, 2541 : 32)

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารและการจัดการการศึกษามุ่งที่จะให้องค์กรทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพราะถ้าหากยังมีการจัดการศึกษาที่รวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ส่วนกลางดังกล่าว จะทำให้การบริหารจัดการและพัฒนาการศึกษาประสบความล้มเหลวเหมือนกับที่กำลังเป็นอยู่ในปัจจุบัน การที่จะกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้กว้างขวางและทั่วถึง จะต้องใช้ระบบการบริหารแบบการกระจายอำนาจ และจัดสรรความรับผิดชอบการจัดการศึกษา ด้วยการระดมสรรพกำลังของประชาชน เอกชน องค์กรเอกชนและชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2540 : 7)

สาเหตุอีกอย่างหนึ่งที่ต้องมุ่งให้บุคคลหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาคือ สืบเนื่องมาจากในสภาวะปัจจุบัน สังคมขาดความเชื่อมั่นในระบบการบริหารจัดการการศึกษา เพราะผลผลิตจากการจัดการศึกษา ไม่ตอบสนองความต้องการของสังคมและท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่รับผลจากการศึกษาไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาว่าจะให้ผลของการศึกษาดำเนินไปในทิศทางใด โดยเฉพาะชุมชนซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับหน่วยงานปฏิบัติที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาโดยตรงคือ โรงเรียนมากที่สุด แต่ถือว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นเป็นหน้าที่ของโรงเรียน ผู้ปกครองเมื่อส่งบุตรหลานเข้าเรียนแล้วก็ถือว่าหมดภาระหน้าที่ในเรื่องการศึกษาเล่าเรียนของบุตรหลาน และในขณะเดียวกัน บางครั้งโรงเรียนก็ขาดความคล่องตัวหรือขาดความเป็นอิสระในการตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เพราะกิจกรรมและแนวทางการดำเนินงาน ส่วนใหญ่จะถูกกำหนดจากส่วนกลางหรือจังหวัดแล้วส่งไปให้โรงเรียนถือปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้งานหรือกิจกรรมต่าง ๆ จึงไม่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนหรือชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ,

2543 : 5) ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษา โดยใช้ยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมของบุคคลหลายฝ่ายและมีกฎหมายรองรับการปฏิรูปการศึกษา (รุ่ง แก้วแดง. 2541 : 9)

จากบทบัญญัติเกี่ยวกับการพัฒนาและการจัดการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ขึ้น ซึ่งเป็นกฎหมายรองรับการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าว โดยยึดหลักการให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งระบบ และกระบวนการจัดการศึกษาให้มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ดังที่ระบุไว้ในมาตรา 40 ว่า ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 :39 – 40)

Rajabhat Mahasarakham University

เพื่อเป็นการดำเนินการตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ให้การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 24 พฤษภาคม พุทธศักราช 2543 ซึ่งสาระสำคัญของระเบียบนี้กำหนดไว้ว่า ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างน้อยเจ็ดคน แต่ไม่เกินสิบห้าคน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา จำนวนไม่เกินองค์ประกอบละสองคน และผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกินสี่คน ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยตำแหน่ง โดยคำนึงถึงสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นสตรีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของคณะกรรมการทั้งหมด และกำหนดคุณสมบัติทั่วไปของคณะกรรมการสถานศึกษา คือ เป็นผู้สนใจในการพัฒนาการศึกษา มีความประพฤติดีไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไม่เคยต้องโทษจำคุก ยกเว้นแต่ความผิดที่กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 1 – 3)

ปัจจุบันสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 27 โรงเรียน ข้าราชการครู จำนวน 316 คน ได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 จำนวนโรงเรียนละ 15 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 405 คน ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่แต่งตั้งขึ้นดังกล่าว ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในระเบียบ จากการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี 2543 ของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ในการอบรมสัมมนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเท่าที่ควร อาจจะเป็นเพราะว่า กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ไม่มีเวลาพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เนื่องจากมีงานประจำหรือประกอบอาชีพส่วนตัว (สำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์. 2543 : 3)

นอกจากนั้นแล้วผลจากการศึกษาของ ประไพ สุนทรมังคะ (2536 : 12 – 13) พบว่า ชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าไปก้าวร้าวงานในหน้าที่ของโรงเรียนมากเกินไป จนทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการ โรงเรียน และชุมชนขาดการประสานงานที่ดี ทำให้ชุมชนขาดโอกาสในการรับรู้ข้อมูลและความเคลื่อนไหว ของโรงเรียน ชุมชนเข้าใจว่างานพัฒนาโรงเรียนเป็นหน้าที่ของทางราชการเท่านั้น ทั้งยังพบอีกว่าชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน ยังมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก อาจจะมีประสบปัญหา ทางด้านเศรษฐกิจ และระบบราชการยังไม่เชื่อมต่อการส่งเสริมความร่วมมืออย่างจริงจัง (บันลือ พลฤกษ์วัน. 2528 : 19 – 24) จากปัญหาที่กล่าวมาแล้ว อาจจะเป็นองค์ประกอบและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพ และการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา และเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว และมุ่งให้เกิดผลต่อการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ จึงสนใจที่จะทำการศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น เพื่อนำผลจากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะ

กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ต่อไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน ต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถม
ศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่นครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาท
หน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ
ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 เป็นกรอบแนวคิด จำนวน 12
ด้าน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 27 – 28)

1. ด้านกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาของสถานศึกษา
2. ด้านให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
3. ด้านให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความ
ต้องการของท้องถิ่น
4. ด้านกำกับ และติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
5. ด้านส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้น
ฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
6. ด้านส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่
มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
7. ด้านเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบ
ประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถาน
ศึกษา
8. ด้านส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภาย
นอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการนักเรียนทุกด้าน รวมทั้ง
สืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ
9. ด้านส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสาน
งานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการ
ของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

10. ด้านให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ของสถานศึกษา ก่อนเสนอต่อสาธารณชน
11. ด้านแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตาม ระเบียบตามที่เห็นสมควร
12. ด้านปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถาน ศึกษา

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างมีความจริงใจในการตอบแบบสอบถาม ให้ข้อมูลที่เป็นจริงและเชื่อถือ ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ทั้งรายด้าน และโดยรวม เพื่อเปรียบเทียบ ระดับปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการ มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบล รัตน์ จังหวัดขอนแก่น ระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้แทนจากองค์กรประกอบอื่น ทั้งรายด้าน และโดยรวม

สมมติฐานของการวิจัย

ปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ อุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ระหว่าง ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้แทนจากองค์กรประกอบ อื่นแตกต่างกัน ทั้งรายด้าน และโดยรวม

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งประกอบด้วยประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 405 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 27 โรงเรียน จำแนกเป็น

1.1 ผู้บริหารโรงเรียน	จำนวน	27 คน
1.2 ครูผู้สอน	จำนวน	54 คน
1.3 ผู้แทนจากองค์กรประกอบอื่น	จำนวน	324 คน
	รวม	405 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลาก และกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตาราง เครื่องซี และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 40) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 249 คน จำแนกเป็น

2.1 ผู้บริหารโรงเรียน	จำนวน	26 คน
2.2 ครูผู้สอน	จำนวน	47 คน
2.3 ผู้แทนจากองค์กรประกอบอื่น	จำนวน	176 คน
	รวม	249 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกเป็น

- 3.1.1 ผู้บริหารโรงเรียน
- 3.1.2 ครูผู้สอน
- 3.1.3 ผู้แทนจากองค์กรประกอบอื่น

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 จำนวน 12 ด้าน ได้แก่

- 3.2.1 ด้านกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาของสถานศึกษา
- 3.2.2 ด้านให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
- 3.2.3 ด้านให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตร ให้สอดคล้อง ความต้องการของท้องถิ่น
- 3.2.4 ด้านกำกับ และติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
- 3.2.5 ด้านส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการ ศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
- 3.2.6 ด้านส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อย โอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็ม ตามศักยภาพ
- 3.2.7 ด้านเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชา การด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการ บริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา
- 3.2.8 ด้านส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจน วิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการ ของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ของท้องถิ่นและของชาติ
- 3.2.9 ด้านส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจน ประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถาน ศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนในการพัฒนาชุม ชนและท้องถิ่น
- 3.2.10 ด้านให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของ สถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน
- 3.2.11 ด้านแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการ เพื่อการดำเนิน งานตามระเบียบตามที่เห็นสมควร

3.2.12 ด้านปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด ของสถานศึกษานั้น

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. **สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

2. **ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการหรือผู้รักษาการในตำแหน่งของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

3. **ครูผู้สอน** หมายถึง ข้าราชการครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

4. **ผู้แทนจากองค์กรประกอบอื่น** หมายถึง กรรมการในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ประกอบด้วย

4.1 **ผู้แทนผู้ปกครอง** หมายถึง ผู้แทนของผู้มีรายชื่อเป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น

4.2 **ผู้แทนองค์กรชุมชน** หมายถึง ผู้แทนของชมรม สมาคม มูลนิธิ องค์กรเอกชน หรือกลุ่มบุคคลในรูปอื่นใดที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ และมีที่ตั้งอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษานั้น

4.3 **ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** หมายถึง ผู้แทนของเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น

4.4 **ผู้แทนศิษย์เก่า** หมายถึง ผู้แทนของสมาคมศิษย์เก่า ชมรมศิษย์เก่า หรือบุคคลที่เคยศึกษาจากสถานศึกษานั้น

4.5 **ผู้ทรงคุณวุฒิ** หมายถึง ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น ข้าราชการบำนาญ ข้าราชการอื่นนอกสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่นของรัฐ เจ้าของหรือผู้บริหารสถานประกอบการ ทั้งในและนอกเขตบริการของสถานศึกษานั้น

5. ปัญหา หมายถึง ข้อขัดข้องหรืออุปสรรคที่เป็นสาเหตุทำให้การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ไม่บรรลุวัตถุประสงค์

6. บทบาทหน้าที่ หมายถึง เงื่อนไขหรือหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543

7. การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการปฏิบัติงาน ซึ่งเริ่มจากการวางแผนไปจนถึงการรายงานผลการปฏิบัติงาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ อุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น วิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนและผู้บริหารการศึกษาระดับอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภออื่น ได้นำไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการและพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป